

ШУМАДИНЈА,

ЛИСТЪ ЗА

КЊИЖЕВНОСТЪ, ЗАБАВУ И НОВОСТИ.

Учредникъ и издатель Любомиръ Н. Непадовичъ.

ТЕЧ. VI.

Овај листъ излази Вторникомъ, Четвртомъ и Суботомъ на по табака. Цена му е за 3 мес. 4. за пола год. 8 а за целу год. 16. цв. За огласе плаћа се 3. кр. ср. одъ врсте за едан-путъ а 5 кр. ср. за трипутъ.

№ 32

ДОМАЊЕ НОВОСТИ.

М. Ђуприја 3. Марта.

Ј истина нисамъ тако башъ вештъ у писаню, те да тога ради пуштамъ се по новинама да разлажемъ, шта е болъ шта ли ние начинити одъ новаца што се скупе за споменикъ Карађорђевиъ, али кадъ сваки може казати шта му се чини да е најболъ, то самъ и я радъ што годъ рећи; које такође ништа друго ние него само миѣнне еднога измеђъ милиона. Све што е до садъ по новинама наведено, као за театоръ, за школу учительску, за цркву, за заведение банке, за оправку Жиче и проче. све е то красно, лепо и потребно, али я мислимъ кадъ би се Ђуприја на Морави правцемъ главногъ друма између Цариграда и Беча крозь Србию начинила за споменикъ Карађорђу, било би најнужднѣе за наше отечество. То су обични кодъ насъ споменици, које често приватни и сиромашни люди себи или коме свомъ умершемъ за споменикъ подижу. А тако светъ би пролазио преко Ђуприје, сећао би се Карађорђа, и рекао би Бог-да прости и њѣга и оне, кои су му тај споменикъ подигли.

П. Параћинъ 5. Марта.

Непропуштамъ васъ извѣстити о едной редкости, о којој одъ неколико дана овуда се говори. У селу Врабчану, среза параћинскогъ, овца Златоя Ружића оягњила е при концу пр. мес. четири ягњѣга, одъ кои едно е само мушко. Сва четири ягњѣга живе и напредую као и други ягњѣци.

М. Т. Л. У Ужици 10. Марта.

Како кодъ насъ у Србию јошъ нема установљени заведенија за сумашедше, неме, глуве, мутаве и њима подобне, тако се по варошима нашимъ често видити може погдѣкѣи страдалникъ, кои одъ овакове болести страда. Да се пакъ онима, кои съ ума сиђу, помоћи може, па макаръ страдали одъ те болести и дуже време, — о томе нека насъ увери нижеслѣдуюћи случай:

До пре године дана виђаше се по улицама вароши ове една сумашедша девојка Вида, изъ села Д., обштине Ужичке. Она е сирота ишла боса, гологлава, косе расплетене, у поцепанимъ альбинама, и то како лети по врућој пращини, тако и зими по студеномъ леду и снегу Газила е и лети и зими дубоке и студене рѣке, силазила е подъ воденице у свако недоба, и тамо се ис-

подъ кола воденичногъ по шуштећој води на најячѣи зими купала. Она се пеняла и играла по страшно високимъ и ускимъ старимъ зидовима ове вароши. Часъ е у гласъ кукала, споминући некогъ Гаю, а часъ опетъ на гласъ певала. И овако е једна страдајући три четири године провела, а ние ништа о себи знала.

Ово е обштине ужичкој врло тежко било гледати, ерѣ е знала да е страдалница до пре неколико година здрава била, али ние знала начинъ, како би јој помогла, будући да лекара окружногъ или обштинскогъ ние имала. Но наипосле ревностни кметови ове обштине, кои се о целомъ обштеству своме одушевлѣно стараю, побрину се и за ову страдалницу Вида. Они е предадоше на лечени едномъ приватномъ лекару, Петру Стефановићу Ягодинацу, кои овде у Ужици са фамилиомъ и сада живи. Овај Ягодинацъ прими страдалницу у свою кућу, и предузме брижљиво лечити е. Божиомъ помоћу онъ е за шесть недеља дана тако излечи, да е кући своимъ сиромашнимъ родителѣма здрава здравцита и сама отићи могла. Садъ нека сваки представи себи ону неописану радость родителя, кою су осетити морали, кадъ су кћерь свою наеданпутъ исцелѣну видели!

Она садъ живи кодъ свои родителя, и ради свое обичне послове као што е и пре болести радила. А одкако е исцелѣна, прошло е већ дуго време, и болестъ јој се ние повраћала. Отацъ њѣнъ Мияило, одвећ сиромашанъ будући, ние имао чимъ платити лекару Видиномъ ни трудъ ни трошакъ. Али почитована достойни кметови ужички нису остали ни према тој прилици равнодушни. Они су и трудъ и трошакъ лекаровъ признателно уважили, и изъ касе сиротиньске достойно наградили га. А поредъ тога издали су му и сведочанство одъ свое стране (подъ 31. Јануара т. г. № 93.), и у њму изложили како е речени Ягодинацъ сумашедшу Вида заиста лечио и излечио, и како онъ има знања одъ овакове болести лечити.

Узрокъ болести Видине, по казиваню неки люди а и лекара њѣнога, био е тај. Она е страстно волила некогъ Гаю, момка у селу њѣномъ, и мислила е за њѣга удати се. Но онъ узме другу девојку, која е одъ богатие фамилие била, а сироту Вида остави. Отуда сирота Ви-

да сиће съ ума, и тако остане 3—4 године, докле е пред-поменути лекаръ неизлечи.

О Црној Горѣ.

Явили смо у последнѣмъ 31. листу како е на Цети-ню затворенъ познати Лука Радонић, што е хтео си-ломъ прогласити се за княза црногорскогъ за време, до-кле се князь Данило бави у Паризу. Сады кажу да су и неки попъ-Мина и капетанъ нѣгошки затворени, што су съ Лукомъ држали. Осимъ нѣи двоице има ий, као што се далѣ докучило, јошъ преко двеста, кои су поме-шани у Лукинь покушай. Међу нѣима е и капетанъ бѣ-лички; но онъ е са синомъ своимъ већъ измакао у Ко-торъ.

Неки данъ е добегло изъ Горнѣ Арнаутске у Црну Гору до 300 Христиана, кои неће да буду низами, као што су пописани.

СТРАНЕ НОВОСТИ.

Распра међу *Аустриомъ и Сардиниомъ* (бр. 31.), као што являю званичне сардинске новине, већъ се измет-нула на дипломатски раскретъ. Посланикъ аустриски већъ е одаванъ са свимъ персоналомъ. Поданике аустриске закланяе за време Прайска.

Напротивъ за одношае међу *Неапольскомъ и запад-нимъ силама* кажу да су близу да се опетъ поврате. За-падне силе повукле су лађе свое одъ Неаполя, и царъ француски већъ е оправно тамо посланика едногъ из-ванреднимъ некимъ посломъ, а у исто време е и краљ нѣму ванредно учинио неке саобштае.

О *навибуржской ствари* пакъ явля „Ендеп.“ да прай-ски краљ пристае одрећи се суверенства надъ Наен-бургомъ, али тако, да се и у напредакъ зове „князь на-вибуржски“, и да јошъ крозь 4 године прима отуда свои 100 илада франака, кое му годишнѣ доносе стари нѣго-ви домени и т. д. Съ друге стране являю да е у про-шасту суботу президентъ швайцарскогъ народногъ се-вата, г. Ешеръ, нешто предстаю цару Наполеону.

Тодоръ Яковлѣвичъ I.

(краљ абисински)

Јошъ Фебруара пр. год. явио е „Тр. Цгг“, како се у Африки появио неки *Тодоръ I. краљ абисински*, кои е, покоривши нека идолопоклоничка племена у унутрашньо-сти Африке, науманъ напасти и на Египетъ, те повратити Абисини оне области, кое јој е отео Мехмедъ Али-паша. Два србска листа споминяла су по томе, као што се съ некимъ основима поговарало и доказивало, да е Тодоръ *Србинъ*, родомъ изъ Баната; но ни еданъ одъ та два листа ние хтео узети на свое уверењ, да е башъ тако. Међутимъ то се ипакъ примило за свршенъ посао, те јошъ, као што се види изъ долнѣгъ писма, изводи се и родбина Тодорова, коя као и данъ данашнѣ живи.

Абисиния, иначе Хабесиния или и Хабешъ, краљв-ство е у Африци, и граничи се одъ истока съ Црвенимъ Моремъ и Аделомъ, одъ запада съ Нубиомъ и Суданомъ, одъ сѣвера опетъ съ Нубиомъ, а одъ юга съ Галаскомъ. Велика е као петнајстъ Србиа са главномъ вароши Гон-

даръ, гди има преко двапутъ толико жителя, колико у Бео-граду. Горовита е, има злата, сребра, гвожђа, бакара, олова и врло много соли; довольно жита, кукуруза, јужногъ во-ћа, шећерне трске, памука, различити лековити биља и лепи шума; рогате марве, коња, оваца, слонова, лавова, леопарда, хiena, маймуна, носва, крокодила и грдни зми-юрини. Жителя има преко 4 милиона, кои су прави А-бисиняни, Арапи, Маври, Галаси, Чивути и други разли-чити народи. Главна е вера християнско-коптиска, съ обредима православно-источне цркве, но многимъ чивут-скимъ обичаима. Глава е цркви самъ краљ, па онда ми-трополитъ, кои се зове „абунъ“, т. е. отаць, и кога по-тврђуе александриски патриархъ. — Пре краја Тодора, о коме е овде речъ, била е Абисиния врло ослабила; одъ нѣговогъ времена пакъ корачила е опетъ у напредакъ, и пошто е водила войне противъ различити сусѣдни на-рода и држава, нарочито противъ Галаса, и побѣдила ий, остало е прошлогъ мес. Декембра на войни, коју е То-доръ науино био водити противъ Египта, но о којој се одъ онда до данасъ ништа далѣ нечуе.

Да се вратимо садъ на горню речъ о томе *Тодору*. Ово е већъ четрнаести месецъ, одкако се о нѣму има „уверенъ“ да онъ не може бити ништа друго, него пра-ви Србинъ изъ Баната. Зато ние ни чудити се што се то „уверенъ“ данасъ и исторички мотивира. У овоме правцу има история србска бити захвална нарочито мно-гозаслужноме за ню испитателю, общепознатоме, до-душе самоукомъ, али зато опетъ превећъ ревностномъ књижевнику, а уедно и клозеру, господину и майстору *Мати Яковлѣвичу*, — г. Мати, кои е међу осталимъ по-знатъ већъ и као сачинитель „Нерођеногъ Детета“, т. е. немилостиво забранѣне и само за утѣху сачинителѣву у еданъ само егземпляръ печатане мапе, гди изъ едногъ ћошка дува сѣверъ, изъ другогъ югъ и т. д., и гди су штавише и природни земальски производи намоловани, као што су различите руде, змие, волови и т. д. Онъ се съ найвећимъ самопрегоренѣмъ одао на то, да про-нађе родословие Тодорово, па е после многомучногъ и многотрудногъ испитиваня дошао до тогъ неоценогъ резултата, да Тодоръ, краљ абисински, ние нико други него — братъ нѣговъ, одъ рођеногъ најстариегъ му стри-ца. Зато е садъ управно на „цара“ Тодора долнѣ писмо, а најпре га е дао превести на енглески и француски, ва-ляда за сваки случай, ако е Тодоръ досадъ можда и за-боравио србски. То писмо „неће нѣи ни поштомъ ни телеграфомъ, него ће га понети ацие одавде до Брусали-ма, а оданде ће га тамошнѣ патриархъ, кои му е тако-ђе родъ, оправити цару Тодору право у Абисинию“. Ме-ђутимъ и ми смо умолѣни обнародовати то писмо у свой најоригиналној оригиналности као што слѣдуе:

Државиноме Цару Абисинскоме у Градъ Гондаръ у Африки да вручитя со честью!

Царе любезни Брате буди намъ здравъ намногая лѣ-та. По гласу света и новина чуо есамъ овако! Еданъ човекъ изъ Баната Родомъ прави Србинъ по имену ве-лу нѣму ели презиме по своме Родителю Тодоръ. Про-шавши Света дође у Африку и Абисинию узме еднога Гувернера Девойку себе за жену и прогласисе за Кра-ля. Други веле напространие разговоръ Тодоръ Царъ

Абисинскій и тако остаемо у Егвпропи. Царе я имамъ мога Брата од Роћена Пай млаћег Стрица Тодора Най млаћи Синь Костандинъ из Баната на Реки Тамишъ из села Модошъ у велико войводство сада Србскомъ у Егвропи у Трговину На воспитание отиснесе повремену у светъ из Егвропе од Треста у Египетъ Аѳрики. Ни гласа Ни трага онѣму Не дочекасмо. На ово Царе сада ми се радуемо ако Царе примите ово писание мое Я се молимъ обрадуите Насъ и Све Родство Наше а и Народ Србски ко томе Ко Ђданъ Србинъ да е тако Богомъ дарованъ. Царе Ђсили ти мога Стрица Тодора Синь Костандинъ Ако си ти Явисе мене ако и Ниси опетсе яви. Ко Србинъ од Србски рода и колена За любовь рода и Народа Србскаго. Да се стобомъ умилно ко са Братомъ Нашимъ Дичимо. Данамъ пошлѣшъ знанъ отебе чи Ђси Синь ти Царе и одкудъ еси ти родомъ Царе и изкогъ места ко прави Србинъ и Пошлын На мене Твой Ликъ Царе и Царице Жене Твое са Назначенимъ именовъ своимъ. Коѣхемо ми вовѣки честовати и поминати. По Дужности Богопочитания и Человѣколюбия Заслужена Човека Царе из Бавителя, Абисинска Народа одъ Робства и проче — и проче. На Лондонъ у Британию. На Паризъ у Французку. На Берлинъ у Пруссию. На Бечъ у Аустрию подаите израдити ма Гладама На мене у Београдъ Наредите. и све твое родство преко мене Царе пописму походи

У Београду 1. Марта 1857. лѣта.

Твой Братъ одроћена Найстария Стрица.

Яковъ вѣвѣ Мата,

Клозеръ изъ Баната.

Женидба безъ любви.

(Продужено)

Будите мужествени, рекне му господя Лас-Бермехасъ, бацивши на нѣга чувствителни погледъ: будите мужествени Теобалде! . . . — О, я несретни! одговори онъ загушљивимъ гласомъ: Я любимъ васъ! . . . само одну васъ любимъ! . . .

Гадномъ самолюбию ове женске и безчовечногъ лукавству нѣномъ било е удовлетворено; едва примѣтна горда умиљатость покаже јой се на лицу; она се брзо удали одъ Теобалда, вешто претварајући се као да е зачућена и огорчена.

У овомъ истомъ ока тренућу изиђе Валерия изъ собе, у коју е она ишла. Я поведемъ Теобалда къ маркизи Понсъ, съ којомъ е онъ ваљало да иде; онъ е ишао замномъ са свимъ као машина. Затимъ я приѣмъ къ Валерии да е уземъ за руку, она е стояла наслонивши се на оцакъ, и била е тако бледа да самъ я помислио она ће пасти у несвестъ. Она ние знала ни сама шта ради, я е уземъ за руку, и ми изаѣмо.

Ићи на интову ние било далеко. Валерия сѣдне у угаль интова; я самъ ово све држао за стра и стиденъ предъ овако торжественимъ тренутцима. Кадъ смо силазили у надлежателство мерова, рука е нѣна дрктала и я самъ осећао да е она портала.

Шта ти е сладка моя, рекнемъ јой я: чега се боишъ? кадъ си се већ приговорила къ свршетку судбе твое, и кадъ те очекуе таква срећа.

Я ю доведемъ до места; она седне укочено до Теобалда, према меру, кои се спремао прочитати неизгладима слова: „ви се соединявате у име закона“. . . .

Меръ самъ прочита законъ и затимъ рекне: Теобалде де Мон-Моръ, есте ли ви изабрали и имате ли волю узети себи за закону супругу Валерию де Понсъ?

— Имамъ господине, одговори ясно Теобалдъ.

— А ви господична Валерию де Понсъ, примате ли за законогъ супруга себи Теобалда де Мон-Мора.

— Я не! одговори она изнемоглимъ гласомъ, и падне безъ чувства на свое мѣсто!

Сви буду изванъ себе одъ удивленя. Маркиза притри къ својой унуки, узме е у обятия: „Она се забунила! . . . Валерию, Валерию! погледай на мене. . . . Заръ ти оћешъ да ме убиешъ?”

Теобалдъ е био изванъ себе одъ чуда, и умиљавао се као у фантази. Онъ узме свою невѣсту за руку и рекне маркизи: „За Бога господя умирите се; то е ништа, то ће проћи! она ће садъ къ себи доћи и ми ћемо свршити обредъ. За Бога безбепокойте се!“

Валерии су подносили сирѣе подъ носъ, плюскали е ладномъ водомъ, но ништа; најпосле едва она отвори очи и погледъ свой управи на Теобалда, кои се био надъ нѣомъ сагнуо. Она е хтела нешто казати, но ние могла проговорити ни речи, и исправивши се на ноге, съ ужаснимъ волненѣмъ падне натрагъ и загушено уздана.

Сви сведоци овогъ чудногъ позория били су чрезвичайно поражени. Господя Лас-Бермехасъ као да се уплашила оде на страну. Госпођа де Понсъ села е съ нѣомъ у интовъ. Я одведемъ Теобалда: онъ е био сасвамъ као убиенъ и уништень.

— Теобалде, рекнемъ му я съ пунимъ суза очима, кое крпѣ нисамъ се трудио: Теобалде молимъ васъ и заклинѣмъ онимъ, што вамъ е на свету наймилие, будите самномъ искрени. . . . и кажите ми: шта сте ви рекли Валерии?

— Ништа, одговори онъ, такође не уздржавајући сузе свое; ни речице, кунемъ вамъ се мојомъ чешћу.

— Дакле мора бити Лас-Бермехасъ да јой е штогодъ казала.

— Такође ни речице, я стоимъ за ню добаръ мојомъ чешћу.

„О! повичемъ я горко плачући; дакле она е сирота фантазирала. Какови ударъ за насъ старе! . . . Теобалде, Теобалде! ми сами остаемо несретни, а ви сте опетъ слободни“. . . .

— Доста графе, рекне онъ ухвативши ме за руку: доста. . . . Други на момъ мѣсту узео би овај догађај за велико себи безчестие; но я гледамъ у нѣму само едну несрећу, и свеза е наша прекинута.

— Нема ништа, све е свршено; рекнемъ я, но ви ћете остати опетъ нашъ приятель.

Кадъ ми кући стигнемо, нађемо Валерию већ у кревету. Неки између наши искрени приятели седѣли су у соби погружени у жалость. Господя Лас-Бермехасъ отишла е у Паризъ подъ тимъ изговоромъ, да пошлѣ доктора.

Када ја ступимъ у собу, нађемъ Валерию лежећу безъ чувства, внутреня волнения су е оставила. Я самъ мислио да јој е после тако страшне муке нужданъ покой, и нимало нисамъ се боја летаргичногъ сна, изъ когъ е пробудити ништа ние могло. Сестра моя заповеди пренети свою постелю у ову собу, и ми сву ноћ преседимо кодъ постелѣ валериине. Теобалдъ е улазио сваки часъ у собу и питао о њномъ стану.

Сутра данъ ми се мало умиримо, Валерия е непрестано спавала; лице њно било е бледо, но ние показивало никакве болѣ, и я самъ чекао да се она пробуди. Теобалдъ ние могао остати на селу; онъ оде у Паризъ и я се обећамъ двапутъ на данъ писати му. Удванайст сати дође домаћи маркизинъ докторъ. Я му све искажемъ и затимъ га одведемъ къ постелѣ болестнице. Я самъ се надао чути што утѣшително; но онъ nereкавши ни речи постои едно по сата кодъ постелѣ и сматрао е само на дянѣ валериине. Кадашто јој е подигао главу но она е падала свагда млытаво на јастукъ, и залудъ се трудно разбудати болестницу изъ сна. Овај санъ ме е страшно поплашио.

— Докторъ, рекне маркиза Понсъ обливена сузама; я видимъ да е мојој сиротой Валерия сасвимъ зло!... Докторъ е мало умири у зовне мене у другу собу.

(свршиће се)

М а л и н е.

(Човекъ као актеръ овога света.) Човекъ е чудно створенъ. Животъ — то му е любя; жена — чаурица; судбина — учитель; надежда — дойбина; срећа — лажливъ приятель; а слухъ, видъ, мирисанѣ, осећанѣ и вкусъ — то су му слуге. Пратня њгова всу: слабостъ, страсть, погрешке, блудня и т. д. Место, гди онъ све то представља као актеръ, есте велико зрно песка, т. е. земља наша.

(Још нешто о човеку.) Немацъ еданъ пише на што чин животъ наличи, па вели: Просячки животъ наликъ е на дугачку предику узъ велике посте; грађански на новине; скитнички на дигирамбъ; а слугинъ на писмо, ерѣ и онъ увекъ свршуе са „слуга покоранъ“ као и писмо. Животъ оне женске, коя гледа што пре удати се, наликъ е на векслу са краткимъ рокомъ, на кои она после увекъ жали што е брзо изишао; а животъ оне женске, коя дугото неће да се уда, наликъ е на збирку романа и песама одъ више нѣи сачинителя. Докторски животъ наличи на

некрологъ, наменѣнъ болестницима; а животъ велике господе на законикъ, кои само заповеда шта ће други радити. Надничарски животъ наличи на календаръ, ерѣ надничаръ живи само одъ дана до дана; — светци су у томъ календару печатани црвенимъ словима, ербо ии крваво светкуе. Животъ подеранице наличи на објаву рата свему свету; дужнички на вечиту интабулацию; а — новинарски на вечиту элегию што нема доволно пренумеранта.

М р в и ц е.

(У нужди се познае приятель.) Два приятеля путовали су планиномъ едномъ, па угледаю мечку едну, те еданъ побегне на дрво, а други, знајући да мечка немари за мртво животињско тѣло, легне на земљу и учини се мртавъ. Када мечка дође близу овога другогъ, а она га онюши одъ свуда, и најпосле и на уво; па мислећи да е мртавъ, отиде далѣ. Сада сиће онај съ дрвета, и радујући се што мечка ние ништа приятелю њговомъ учинила, запита га: „Шта ти е оно шапнула мечка на уво?“ А онај одговори: „Немогу сада сетити се башъ све, што ми е шапнула; али ми е казала то, да више неверуемъ никоме приятелю, докле га годъ у нужди неискусимъ.“

(Сузе Христове.) Србинъ еданъ изъ Босне донесе еданпутъ изъ Италије онога вкусногъ вина, што се зове „сузе Христове.“ Радознали синчићъ њговъ окуша те „сузе“, па видећи да су сладке, рече отцу: „Да оће Богъ дати да се еданпутъ и наше сузе засладе!“

(Пречи животъ него безсмртностъ.) Ученогъ човека едного запита еданъ: зашто еданпутъ неизда књигу свою, коя е тако вешто састављена, да ће га књижевностъ одма записати међу безсмртне? А онъ одговори: „Немогу е јошъ издавати, докле најпре нестечемъ иманѣ, одъ кога ћу моћи живити; ерѣ најпре ми валя живити, па онда безсмртанъ бити.“

Н а ј н о в и е.

Ф р а н ц у с к а, кажу, шилѣ противъ Хине 10 ильда войске. „Естр. Цтг.“ примѣчава да то ние ништа на 300 милиона Хинеза, и додае да Француска нема ни зашто борити се, ерѣ Енглеска тргуюћи съ Хиномъ добива годишнѣ по много стотина милиона, а Француска нема толико ни стотина ильда, но можда се башъ одъ садашнѣгъ заплета нада болѣму.

О г л а с и.

(2—3) Я долуподписани имамъ 4000—5000 комада воловски кожа на продаю, како на мало тако и на много, по умереной цени. А такође и добра пасуля може се кодъ мене добити, на мало и на много.

У Београду 1. Марта 1857.

Никола Миленковић
ћурчя на Теразин

(2—3) У Антулиной кући имаде о ћурћевудне ове године за издаванѣ еданъ квартиръ состојећи се изъ 4 собе едне куйне са шпархертомъ и шпайзомъ, и едного оделения у подруму. — Кои га жели имати нека се изволи приявити притяжателю у истой кући.

К. С. Антула,

(2—3) У кући наследника г; П. Цукића на в. пияци, има за издаванѣ подѣ

кирию одъ идућегъ ћурћева дана седамъ дућана са принадлежећимъ магазиама, и една кафана са великимъ подрумомъ. Кои би желио исте подѣ кирию узети на годину дана или далѣ задржати, нека се погодбе ради прияви госпои Цукићки у истой кући.

У Београду 10. Марта 1857.

— Сви броеви Шумадинке одъ ове године могу се јоште добити.